

EX POST EVALUACIJA

Uloga rada s mladima u sprečavanju radikalizacije i nasilnog ekstremizma

Uvod

Mladi ljudi su važan fokus u sprečavanju radikalizacije jer mogu da budu veoma osetljiva grupa. Do nekih krajnje osetljivih mladih ljudi je teško dosegnuti. Treba uključiti stručnjake za rad s mladima i ostale praktičare koji rade s mladima u društvenom okruženju kako bi otkrili rane znake radikalizacije i ponudili alternative. Oni takođe mogu da budu pozitivni uzori ili mentori. Stručnjaci za rad s mladima su obučeni i iskusni, a posvećeni su brojnim problematičnim temama (droga, seksualno iskorišćavanje, kockanje, bande) i mogu da primene ove veštine da bi doprineli sprečavanju radikalizacije¹.

Godine 2017. na nivou Evrope objavljeno je nekoliko priručnika i kompleta alatki da bi se pomoglo aktivnim stručnjacima u ovoj oblasti. Primeri su „*Doprinos rada s mladima u sprečavanju marginalizacije i nasilne radikalizacije*“ u izdanju Generalnog direktorata za obrazovanje i kulturu (DG EAC) i „*Mladi ljudi i ekstremizam u paketu*“ u izdanju Britanskog saveta i SALTO. Ove izvanredne publikacije usledile su posle ostalih, na primer, „*Preventivna uloga otvorenog rada mladih u radikalizaciji otvorenog rada omladine*“ čiji je autor Werner Prinzjakowitsch.

O ovim naporima govorilo se na sastanku RAN YF&C posvećenom „*Ulozi rada s mladima u sprečavanju radikalizacije i nasilnog ekstremizma*“ 6–7. decembra 2017. godine. Ova ex post evaluacija opisuje rezultate diskusije i ističe **ključne preporuke i metodologije**. Stručnjaci za rad s mladima i ostali stručnjaci mogu da upotrebe ovaj rad kao vodič za osnovne lekcije o PVE u svom sektoru i da konsultuju reference radi detaljnijeg materijala.

Autori ove ex post evaluacije su Merle Verdegaal i Wessel Haanstra iz Centra za izvrsnost RAN. Pogledi izraženi u ovom radu pripadaju isključivo autorima i ne moraju uvek da izražavaju poglede Centra za izvrsnost RAN, Evropske komisije ili neke druge institucije.

¹ str. 46. DG EAC (2017)

Sadašnji napori

Za 2017. godinu RAN YF&C je planirao da objavi priručnik „Uloga rada s mladima u sprečavanju radikalizacije i nasilnog ekstremizma“. Ovaj priručnik biće posvećen uključivanju mladih ljudi i osnaživanju stručnjaka za rad s mladima u sprečavanje radikalizacije i nasilnog ekstremizma (PVE), kao i davanju preporuka kreatorima politike o ovoj temi. U međuvremenu, na nivou Evrope je objavljeno nekoliko priručnika i dokumenata sa smernicama na ovu temu.

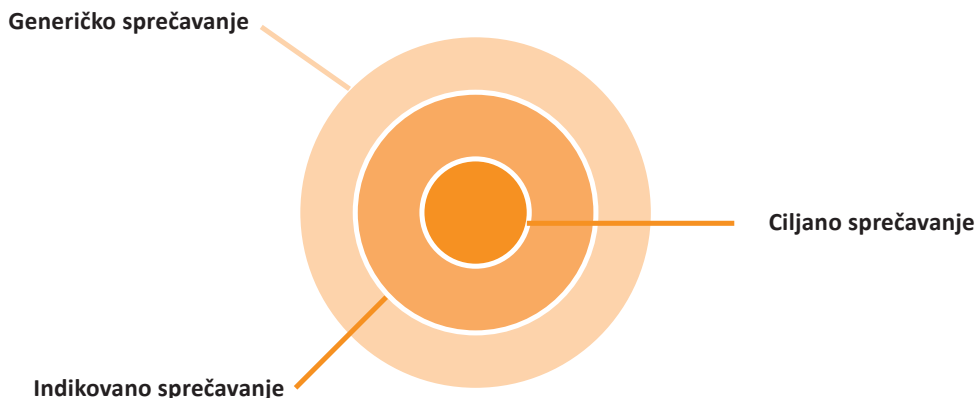
Učesnici na sastanku RAN YF&C 6–7. decembra diskutovali su o ovim publikacijama i zaključili da svaka ima sopstvene jedinstvene prednosti i pristup radu s mladima, te da se uzajamno dopunjuju. Kombinujući metodologije, preporuke i primenu svih ovih napora, stručnjaci za mlade će se dobro pripremiti i biti informisani o opcijama za sprečavanje radikalizacije u radu sa mladima. Učenje o PVE takođe omogućava stručnjacima za mlade šta nije radikalizacija i ekstremizam kako bi se sprečila stigmatizacija i nepotrebna šteta. Učesnici su naglasili da rad s mladima ne bi trebalo preterano instrumentalizovati za pokušaje kao što je PVE. To pokazuje zajedničku poruku svih ovih novih publikacija i biće predmet diskusije u ovom radu: sprečavanje radikalizacije može se postići izgradnjom ključne snage u radu sa mladima uopšte: osnaživanjem mladih ljudi.

Doprinos rada s mladima u sprečavanju marginalizacije i nasilne radikalizacije – DG EAC

DG EAC je objavio praktičan alat o doprinosu rada s mladima u sprečavanju marginalizacije i nasilne radikalizacije. Tvrdi da rad s mladima „*pripada oblasti (vanškolskog) obrazovanja, kao i posebne rekreativne aktivnosti u slobodno vreme, kojima upravlja profesionalac ili volonter za rad s mladima i mladi lideri*“. Vrednost rada s mladima leži u prihvatanju potrebe za fleksibilnošću i bavljenju stvarnošću mladih. Rad s mladima mora imati ulogu u „*izgradnji demokratske čvrstine i osnaživanju mladih ljudi da postanu aktivni učesnici u evropskom demokratskom društvu*“². U ovom alatu DG EAC prepoznaje tri vrste sprečavanja kojima rad s mladima može da doprinese: generičko, ciljano i indikovano.

---

² str. 46 DG EAC (2017)

Slika 1: "Model prevencije u tri nivoa"³

Generičko sprečavanje

Generičko sprečavanje usmereno je na sve mlade ljude na indirektan način. Doprinos rada s mladima na generičkom nivou predstavlja opremanje mladih ljudi životnim veštinama koje povećavaju njihovu demokratsku čvrstinu i učvršćuju njihove demokratske vrednosti.⁴

Stručnjaci za rad s omladinom na ovom nivou treba:

- da budu posrednici i facilitatori prilikom diskusije o teškim temama ili temama s kojima nisu upoznati;
- da raspravljaju o pitanjima značajnim za mlade ljude u bezbednom okruženju;
- da se usude da raspravljaju i o tabu temama⁵;
- da poznaju trendove, da se usude da se suprotstave mladima i da se uključe u realnost mladih;
- da mladima omoguće da u praksi shvate ljudska prava i demokratske vrednosti;
- da budu svesni sopstvenih vrednosti i implicitnog identiteta; da procene sopstvenu sposobnost samorefleksije, kritičkog razmišljanja i emocionalne otpornosti;
- da podstaknu diskusije između različitih kultura i vera koje ističu zajedničke vrednosti;
- da na najbolji mogući način iskoriste postojeće mogućnosti obuke o procesima nasilne radikalizacije;
- da obezbede pozitivne narative koji se suprotstavljaju ekstremističkim ideologijama;
- da obaveste mlade ljude o javnim antidiskriminatornim mrežama.

Postoji veliko preklapanje ciljeva i aktivnosti rada s mladima uopšte i ciljeva i aktivnosti u okviru generičkog sprečavanja. To naglašava važan zaključak: rad s mladima kao takav već je značajna alatka u sprečavanju radikalizacije.

³ Str. 16 DG EAC (2017).

⁴ Str. 7 DG EAC (2017).

⁵ RAN YF&C Tematski dokument (2018)

Ciljano sprečavanje

Ciljano sprečavanje smišljeno je da dopre do mladih ljudi koji pokazuju tendenciju ili su zainteresovani za antidemokratske, ekstremističke ideologije (ili delove tih ideologija) i propagandu. Oni takođe mogu da budu bliski ekstremističkim grupama ili su već bili u kontaktu s tim grupama⁶. Na nivou ciljanog sprečavanja, rad s mladima može biti delotvoran kako s pojedincima, tako i u grupi.

Stručnjaci za rad s omladinom na ovom nivou treba:

- da budu svesni kada mladi ljudi raskinu veze sa svojim društvenim grupama: ovo bi mogao biti znak nasilne radikalizacije;
- da pokušaju da prepoznaju signale i da ih pravilno procene: često je reč o skretanju pažnje;
- da uspostave/izgrade odnos poverenja pre nego što se suoče s mladim čovekom u vezi s ideološkim pitanjima;
- da rade na mentalnom sklopu mladih;
- da se upoznaju s društvenim kontekstom u kojem žive mladi i da budu spremni da intervenišu na licu mesta;
- da sprovode vršnjačke obrazovne aktivnosti kako bi sprečili mlade ljude od daljeg povezivanja s ekstremističkim krugovima;
- da saznaju o motivima i razlozima zbog kojih su se mladi ljudi pridružili ekstremističkim grupama i da razviju strategije i društvene alternative;
- da stvore prostor i da se uključe u dijalog – da nauče tehnike vođenja dijaloga;
- da se upoznaju s procesima i dinamikom nasilne radikalizacije i propagande, kao i s motivima i privlačnim stranama.

Ciljano sprečavanje nije u toj meri deo svakodnevnog posla stručnjaka za rad s mladima kao što je to generičko sprečavanje. Stoga će biti korisno posedovati izvesno znanje o procesu i znacima radikalizacije. Priručnik SALTO⁷ daje određeno osnovno znanje o faktorima koji podstiču, odnosno sprečavaju radikalizaciju, kao i o znacima radikalizacije. Međutim, preporučljivo je saznati više o otkrivanju znakova radikalizacije na seminaru obuke. Detaljnije informacije takođe su dostupne na veb-sajtu Mreže za podizanje svesti o radikalizaciji.⁸

Učesnici na ovom sastanku RAN YF&C pomenuli su dodatnu vrednost tzv. igrivosti u ovoj fazi. Mladi su u ovoj fazi do te mere opsednuti ekstremističkom ideologijom da započinjanje dijaloga može biti teško. U tom slučaju, pristup zasnovan na igri može da olakša početak dijaloga. U dodatnom materijalu koji je proizveo SALTO date su brojne vežbe i igre koje mogu da pomognu stručnjacima za mlade da primene te tehnike.⁹

⁶ str. 8 DG EAC (2017)

⁷ str. 8 i str. 21–24 Britanski savet i Omladina SALTO (2017)

⁸ Veb-sajt Mreže za podizanje svesti o radikalizaciji (Onlajn)

⁹ SALTO (2017) „Dodatni materijal“

Indikovano sprečavanje

„Indikovano sprečavanje“ je usmereno na mlade ljude koji su već uključeni u ekstremističku grupu ili gaje ekstremističke ideale i žele da odustanu od toga (ili za koje se smatra da su otvoreni za podršku u odustajanju). Ovaj preventivni rad trebalo bi da obavljaju samo eksperti i stručnjaci za rad s mladima koji su posebno obučeni za to¹⁰. Ovde stručnjaci za mlade, zajedno s ostalim ključnim profesionalcima, mogu da podrže mlade ljude u napuštanju datih grupa.

Stručnjaci za rad s omladinom na ovom nivou treba:

- da izgrade vezu zasnovanu na poverenju s mladim ljudima s kojima rade;
- da pre intervencije budu sigurni da mogu da se suoče s izazovima;
- da se udruže s ključnim ličnostima u zajednici;
- da shvate proces, rade na uzrocima i osmisle alternative;
- da se približe porodici, upoznaju njenu dinamiku i potraže pravu osobu od koje će dobiti odobrenje pre intervencije;
- da razviju bezbednosne protokole koji će ostvariti bezbednost mladih ljudi i njih samih;
- da sarađuju sa stručnjacima iz različitih sektora, kao što su NVO, škole, pravosuđe, bezbednosne i socijalne ustanove.

Kao što je navedeno, sprečavanje podrazumeva specijalno znanje i veštine, pa neće svi stručnjaci za mlade biti obučeni i opremljeni za obavljanje ove vrste rada. Stručnjaci za mlade koji nisu obučeni i opremljeni za indikovano sprečavanje, ali koji smatraju da je to neophodno, treba da se obrate kolegi koji je prošao obuku ili srodnom stručnjaku.

Mladi ljudi i ekstremizam: paket resursa – SALTO-Youth

SALTO je usredsređen na relevantnost „građanskog rada s mladima“ u širokoj oblasti rada s mladima i ekstremizma. Ova vrsta rada usmerena je na mlade ljude i teži da promeni pitanja koje su im bitna u svakodnevnom životu¹¹. Počiva na perspektivi da mladim ljudima ne treba prići kao građanima koji će postati kada odrastu, već kao „pravim građanima“¹²: oni su ljudi sa sopstvenim kapacitetom da budu pokretači i agenti društvenih promena i ravnopravni partneri u pokušajima da oslobode svet od ekstremizma.

Ovo su ključni elementi u građanskom radu s omladinom:¹³

- usredsređen je više od drugih pristupa na „građansku pismenost“ (šta znači biti demokrata i voditi demokratski život?);
- ovo je politički pristup radu s mladima: osporava prihvaćene društvene norme (šta je normalno? ko odlučuje o tome?)

¹⁰ str. 9 DG EAC (2017)

¹¹ str. 18 Britanski savet i Omladina SALTO (2017)

¹² str. 2 Britanski savet i Omladina SALTO (2017)

¹³ str. 18 Britanski savet i Omladina SALTO (2017)

- podržava mlade ljude u analizi odnosa moći i osporavanju dinamike moći, naročito u situacijama kada se mladi osećaju nemoćno.

Na osnovu ovih ključnih elemenata, paket resursa daje preporuke i različite pristupe koji će stručnjacima pomoći da shvate i spreče radikalizaciju, te da pomognu mladim ljudima da unaprede svoje kritičko razmišljanje.¹⁴

Priručnik takođe daje praktična vežbanja za svaki od ovih pristupa:

- **Odnos omladine prema radu.** Iako je ovo deo svakodnevnog rada stručnjaka za mlade, izgradnja odnosa je presudna za PVE. Uspeh svih ostalih aktivnosti s mladim ljudima zavisi od poverenja koje je izgrađeno na ovaj način. I za mlade ljude je kvalitet odnosa presudan da bi se osećali kao deo određene zajednice.
- **Tim bilding.** Ovim se stvaraju smislene veze između mladih. Smislene veze mogu da doprinesu osećanju pripadnosti, što su učesnici sastanka RAN YF&C ocenili kao osnov za sprečavanje radikalizacije.
- **Grupni rad.** U grupnom radu mladi mogu da iznesu ono do čega im je stalo, da se pozabave osetljivim temama, unaprede svoje kritičko razmišljanje, ospore stereotipe, mitove, uverenja i percepcije. Sve ove veštine pomoći će mladima da izgrade motivaciju kako bi nešto ostvarili i bili aktivni građani u okviru demokratskog društva.
- **Građansko odnosno političko angažovanje.** Postoji mnoštvo načina na koje se može podržati građansko i političko angažovanje mladih ljudi. Oni obuhvataju: uvođenje građanskog i političkog obrazovanja u formalno školsko okruženje, stvaranje prilika za volontiranje i služenje u lokalnoj zajednici, obezbeđivanje da mladi ljudi budu konsultovani u okviru procesa kreiranja politike i pokretanja inicijativa za podsticanje mladih ljudi da se prijave za glasanje. Biti deo društvenih promena takođe pomaže u borbi protiv osećanja nemoći koje mladi ljudi mogu da dožive – a ponekad je rašireno među onima koji se uključe u nasilni ekstremizam.¹⁵
- **Angažovanje u zajednici.** Mladi ljudi se nekada osećaju odvojeno od ostalih u svom okruženju, naročito ako ih tretiraju sumnjičavo ili ih posmatraju kao potencijalne izazivače problema. Ovo ih može odvojiti od matičnog društva i učiniti podložnijima za ekstremističko vrbovanje¹⁶. Omogućiti mladima da se osećaju kao deo okruženja ili zajednice jeste prvi korak na putu da se osećaju kao deo društva. Ovo se može postići studijskim posetama, projektima razmene ili pozivanjem govornika iz određene etničke ili verske zajednice.

Gore pomenuti pristupi mogu da pomognu mladima da izgrade kognitivnu i emocionalnu otpornost prema ekstremizmu, te da svojim ponašanjem pokažu posvećenost matičnom društvu. Ovi pristupi se uglavnom mogu svrstati kao opšte sprečavanje u radu DG EAC (videti str. 3). Međutim, Priručnik SALTO takođe daje određene preporuke o načinu prilaženja mladima koji su već pod uticajem ekstremizma (ciljano i indikovano sprečavanje):

¹⁴ str. 26–44 Britanski savet i SALTO Omladina (2017)

¹⁵ str. 34 Britanski savet i Omladina SALTO (2017)

¹⁶ str. 2 Tematski dokument RAN YF&C (2016)

- **Emocije:** Treba pomoći mladim ljudima da održe veze sa svojim društvenim okruženjem, kao i s obrazovnim sistemom.
- **Saznanje:** Diskusija i dijalog u cilju razumevanja motivacije mladih ljudi mogu ih podstaći da se izraze i razviju u ostalim aspektima svog identiteta, npr. planovi za karijeru, izražavanje u oblasti kulture i sporta.
- **Ponašanje:** Treba pomoći i osigurati mladoj osobi da nastavi da se bavi i bude uključena u aktivnosti za mlade.

Na kraju, Priručnik SALTO naglašava značaj razumevanja lokalnog konteksta. Priručnik navodi nekoliko tehnika koje mogu pomoći stručnjacima da istraže i shvate svoje lokalno okruženje s mladima: videti poglavlja o kontekstualnoj analizi i istraživanju akcija.¹⁷

Preventivna uloga otvorenog rada omladine u radikalizaciji i ekstremizmu – Werner Prinzjakowitsch

Posle rada „Uzroci u korenu radikalizacije“ RAN (2016), W. Prinzjakowitsch (2017) tvrdi da mladi ljudi koji oblikuju svoj identitet traže duhovnu i praktičnu perspektivu. Ukoliko nešto od toga nedostaje, mladi postaju izuzetno podložni vrbovanju od strane ekstremista.

Na osnovu ovog argumenta, „*otvoreni rad omladine*“ sadrži posebne karakteristike koje su važne kada je reč o sprečavanju radikalizacije i ekstremizma. Izraz „*otvoreni rad omladine*“ odnosi se na „*osposobljavanje omladine, u smislu davanja šanse omladini da deluje van zahteva sveta odraslih i radnog okruženja*“.¹⁸ Ima za cilj omogućavanje samoizražavanja i samoefikasnosti, i stvaranje zahvalnog okruženja u kojem će omladina rasti. Sledeći principi otvorenog rada omladine dobijaju ogroman značaj kada je reč o PVE:¹⁹

- **Otvorenost:** Otvoreni rad uopšteno je otvoren za sve mlade ljude, bez preduslova. Ne postoji nikakav pritisak niti obaveza, pri čemu je anonimnost zagarantovana. Zahvaljujući tome, mladi ljudi se osećaju prihvaćeno čak i ako smatraju da su isključeni iz društva.
- **Stvoriti otvoreno, ali i bezbedno i konstruktivno okruženje za sporove i diskusiju:** Prihvatiti i posmatrati mlade onakvim kakvi jesu, sa svim njihovim mišljenjima. Osigurati bezbedan prostor za diskusiju o tim mišljenjima, ne dozvoljavajući mladima da nametnu svoja mišljenja. Zahvaljujući bezbednom prostoru za diskusiju o tim mišljenjima, mladi neće biti prisiljeni da o njima diskutuju na mestima gde bi ekstremisti mogli da se umešaju.
- **Zauzeti jasan i čvrst politički stav i jasno ga izraziti:** Stav prihvatanja mladih ljudi ne znači da treba kriti svoje političko mišljenje koje je možda drugačije. Stručnjaci za rad s mladima treba da budu autentični. U osetljivoj oblasti ekstremističke ideologije nije moguće zagovarati stanovišta koja neko lično ne podržava 100%.

¹⁷ str. 44 British Council & SALTO Youth (2017)

¹⁸ str. 61 W. Prinzjakowitsch (2017)

¹⁹ str. 77–82 W. Prinzjakowitsch (2017)

- **Poznavati svet mladih ljudi:** Eksplicitno znanje o neposrednom životnom okruženju, društvenim, ekonomskim i kulturnim uslovima u kojima žive mladi ljudi, predstavlja osnovni preduslov za rad s njima.
- **Posedovati stručno znanje o pitanjima koja su važna mladim ljudima:** U diskusijama u vezi sa PVE, stručnjaci za mlade možda će se plašiti da im nedostaje znanje o religiji ili nekoj ideologiji. Međutim, nije važno detaljno znanje već čvrsto znanje. Ovo se odnosi i na sve ostale teme i pitanja koja su važna mladim ljudima: ne morate biti lekar da biste s mladima razgovarali o drogama. Ako je potrebno detaljno znanje, pozovite stručnjaka.
- **Prosuđivati ponašanje, a ne osobu:** Stalni profesionalni odnos na dobrovoljnoj osnovi može da funkcioniše samo uz uzajamno poštovanje uključenih ljudi. U slučaju verbalnog ili fizičkog napada, na meti kritike treba da bude to loše ponašanje, a ne sama osoba, naročito kada je reč o nasilju, glorifikaciji nasilja ili o rasizmu, bez obzira na to da li je nasilje verbalno ili fizičko.
- **Postaviti jasne granice uz istovremeno poštovanje osobe:** Granice moraju biti jasno objašnjene i ne bi trebalo da izgledaju nasumične. O kršenju ovih granica mora se odmah i na pravi način razgovarati, a ponekad će biti potrebne i sankcije. Stoga su granice još važnije za mlade koji pokušavaju da se orijentišu.

Dalje preporuke

Sve publikacije o kojima se govorilo u ovoj ex post evaluaciji mogu da pruže značajnu pomoć stručnjacima za mlade u razumevanju i radu na sprečavanju radikalizacije. Zbog toga RAN YF&C savetuje svim stručnjacima u oblasti rada s mladima da pažljivo pogledaju i iskoriste dostupni materijal. Svaka publikacija ima različite prednosti, počev od teoretske pozadine do veoma praktičnih preporuka i vežbi. Iako sve preporuke možda neće biti primenjive u svakoj lokalnoj situaciji, obilje materijala trebalo bi da obezbedi lekcije koje su korisne za većinu.

Centri za mlade i relevantni organi treba da stručnjacima za mlade pruže priliku da iskoriste ove publikacije: treba proaktivno podsticati širenje materijala i odvajanje vremena za njihovo čitanje i diskutovanje. Još bolje je organizovati seminare obuke o PVE na kojima će se konsultovati postojeći materijal.

Na kraju, učesnici sastanka YF&C prepoznali su nekoliko aspekata u radu s mladima kojima bi dobro došli dodatni naponi u pogledu PVE. Tokom sastanka je razmotreno nekoliko projekata koji će se usredsrediti na popunjavanje ovih praznina. U nastavku sledi diskusija o nekim primerima s ovog i prethodnih sastanaka.

Rad s omladinom putem interneta

Mladi ljudi provode ogroman deo svog vremena na internetu. Ekstremisti znaju kako da ih pronađu; nude im propagandu velike vrednosti i aktivno im prilaze i vrbuju ih na internetu²⁰. Učesnici su zbog toga zauzeli stav da stručnjaci za mlade takođe treba više vremena da provode na internetu. U vezi sa PVE, stručnjaci za mlade imaju višestruke načine za delovanje na internetu: pružanje alternativnih narativa i direktno povezivanje s mladima putem interneta, na primer, u društvenim medijima. Učesnici su se složili da rad na internetu može da unapredi, ali ne i da zameni konvencionalni direktan rad s mladima.

Džamal el Khitab (Austrija)

Glavni tim u projektu „Džamal“ okuplja devet ljudi (kako mladih, tako i odraslih), pri čemu je njih četvoro navodno podržavalo Islamsku državu ili napustilo džihadističku sredinu. Spaja ih to što su svi mladi muslimani koji žele da zauzmu stav protiv verski inspirisanog ekstremizma.

Uz podršku tima stručnjaka za mlade i ostalih stručnjaka, ovaj tim je snimio niz video-snimaka koji pričaju o Džamalu, fiktivnom mladom čoveku koji je kao dete pobjegao u Austriju. Džamal govori o frustraciji koju je doživeo i osporava islamistički identitet, dajući alternativu za ekstremističku ideologiju. Video-snimci prenose istinite priče iz života mladih ljudi. Snimci se mogu pogledati na <https://www.youtube.com/watch?v=sJkBZRn82kY>

Nakon postavljanja ovih video-snimaka na internet kanale gde se može naći ciljna grupa (mladi zainteresovani za ekstremističku ideologiju), stručnjaci za mlade su se uključili u diskusiju i u procese refleksije s onima koji su reagovali na sadržaj (rad na internetu/terenu).

WebWalkers (Francuska)²¹

Inspirisani istoimenim programom Fryshuset (Švedska), Nacionalni institut za porodice, mladi ljudi, omladinske organizacije i porodice sarađuju kako bi pokazali šta mladi ljudi mogu da rade, a šta ne bi trebalo da rade na internetu, i kako da se zaštite. Veštine za svet interneta predstavljene su mladima u konvencionalnim radionicama koje vode stručnjaci za mlade.

Drugo, ovaj program obučava stručnjake za mlade o tome kako da navedu mlade na diskusiju o teškim temama. Program se dodatno razvija tokom 2018. godine kako bi se posebno pozabavio izazovima i temama u vezi sa radikalizacijom i nasilnim ekstremizmom.

²⁰ Tematski dokument RAN (2015)

²¹ <http://promeneursdunet.fr/>

Rad sa mladima na terenu

Mnoge tehnike i metodologije koje su navedene u postojećim materijalima zahtevaju kontrolisano okruženje poput centra za mlade. Ove tehnike su manje korisne za stručnjake za mlade koji rade na ulici (što se često naziva rad sa mladima na terenu ili rad u pokretu). Iako publikacije DG EAC, SALTO i W. Prinzjakowitsch i dalje daju veoma korisne preporuke stručnjacima za rad s omladinom, mogle bi da budu korisne određene posebne veštine.

Vaja Kitab (Nemačka)

Stručnjaci za mlade u Vaja Kitab traže mlade u javnoj sferi i takođe rade s njima na licu mesta. To znači da mlade ljude upoznaju u njihovoj „zoni komfora“ kada je reč o stavovima i obrascima ponašanja.

Stručnjaci za mlade u Vaja Kitab takođe rade s mladima povezanim s desničarskim ekstremizmom. Da bi se moglo baviti ekstremizmom, primenjuju se i elementi posredovanja, antiracističke i interkulturalne obuke, obuke protiv nasilja, kao i obuke o socijalnim i ličnim veštinama. Na kraju, takođe su važne aktivnosti za koje postoji zajedničko interesovanje (npr. sport), a koje se koriste da okupe pripadnike ekstremističkih desničarskih/mizantropskih grupa i okruženja s osobama koje ne pripadaju tim grupama i okruženjima.

Evaluacija

U čitavoj oblasti PVE postoji potreba za evaluacijom i metodologijom zasnovanom na dokazima. Ovo se takođe odnosi na PVE u radu s mladima.

StopR (BU)

StopR projekat je nedavno pokrenut da bi podržao stručnjake za rad s mladima u postupanju s radikalizacijom. Pomaže im da ubrzaju dijalog na ovu temu. Cilj projekta jeste da dodatno izgradi kapacitet stručnjaka za rad s mladima koristeći onlajn obrazovnu platformu. To obrazuje prostor u kome organizacije koje rade na sprečavanju radikalizacije mladih mogu da podele najbolje prakse i iskustva s pozitivnim pečatom, razvijene u okviru projekata. Od jula 2017. godine oni su, između ostalih alatki, napravili spisak kriterijuma za kvalitet metodologija. Takođe su osnovali fokus grupe sa stručnjacima za mlade u svim pridruženim zemljama. Projekat će se sprovoditi između jula 2017. i oktobra 2018. godine. Više informacija: <http://www.szubjektiv.org/en/stopr/>.

Prilog

1. Britanski savet i Omladina SALTO (2017) „Kompleti resursa o mladim ljudima i ekstremizmu za stručnjake za rad s omladinom“ <https://www.salto-youth.net/rc/cultural-diversity/publications/youngpeople-andextremismpack/>
2. Britanski savet i Omladina SALTO (2017) „Kompleti resursa o mladim ljudima i ekstremizmu za stručnjake za rad s omladinom – dodatni materijal“ <https://www.salto-youth.net/downloads/4-17-3567/SALTO%20Cultural%20Diversity%20Youth%20and%20Extremism-Additional%20Materials.pdf>
3. Generalni direktorat za obrazovanje, omladinu, sport i kulturu (2017) ‘The contribution of youth work to preventing marginalisation and violent radicalisation’ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/7f9cdb66-19c4-11e7-808e-01aa75ed71a1/language-en>
4. Prinzjakowitsch, W (2017). ‘The preventative role of open youth work in radicalisation of open youth work’ http://www.newman.ac.uk/files/w3/research-centres/pdf/International_journal_of_open_youth_work.pdf?q=631
5. Mreža za podizanje svesti o radikalizaciji, Tematski dokument (2016) ‘Counter Narratives and Alternative Narratives’ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/issue_paper_cn_oct2015_en.pdf
6. Mreža za podizanje svesti o radikalizaciji, Tematski dokument (2016) ‘The Root Causes of Violent Extremism’ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/issue_paper_root-causes_jan2016_en.pdf
7. Veb-sajt Mreže za podizanje svesti o radikalizaciji (onlajn) https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network_en
8. Tematski dokument RAN YF&C (2018) ‘Discussing taboos and controversial topics’. Ovo će 2018. godine biti dostupno na veb-sajtu RAN https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-calendar_en

Translated within:

